

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Lantråd

Veronica Thörnroos

Föredragande

Jurist

Adrian Jansson

Justerat

Nr 77

Utlåtande om anvisning om planering och genomförande
av evakueringar

ÅLR 2023/4489

452 Rk1a

Beslut

Landskapsregering beslöt avge utlåtande enligt bilaga.

Hänvisning
VN/18775/2022

Kirjaamo.sm@gov.fi

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Utlåtande om utkastet till anvisning om planering och genomförande av evakueringar

Ålands landskapsregering har beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande om utkastet till anvisning om planering och genomförande av evakueringar.

Anvisningen behandlar evakueringsplaner som genomförs i sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 eller 2 punkten i beredskapslagen, d.v.s. i situationer där Finland utsätts för ett väpnat angrepp eller ett annat så allvarligt angrepp att det kan jämföras med ett väpnat angrepp och förhållandena omedelbart efter angreppet eller hot om ett sådant angrepp. I anvisningen tangeras dessutom utrymning enligt räddningslagen som genomförs med räddningsledarens befogenheter i anslutning till hot om användning av militärt våld samt förflyttning av befolkning som genomförs med stöd av lagen om försvarstillstånd (1083/1991). Tyngdpunkten i anvisningen ligger på att förklara ansvaret för planeringen och genomförandet samt att beskriva arrangemangen i stora drag.

Landskapsregeringens utlåtande:

Beredskapslagen

Enligt 27 § 1 mom. 34 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd, beredskap inför undantagsförhållanden.

När det gäller beredskap inför undantagsförhållanden tillämpas således bestämmelserna i beredskapslagen (1552/2011) på Åland. Tillämpningen av beredskapslagen på Åland under undantagsförhållanden utreds för närvarande i en arbetsgrupp som justitieministeriet tillsatt för revidering av självstyrelselagen. Eventuella ändringar i beredskapslagen inverkar också på Åland.

Vid tillämpning av 121 § i beredskapslagen om förflyttning av befolkning gäller 27 § 1 mom. 28 punkten i självstyrelselagen, enligt vilken beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med landskapsregeringens samtycke. Detta är en grundläggande regel som inte omnämns i anvisningen. Till denna del bör anvisningen korrigeras.

De myndigheter som i riket utpekats som aktörer i beredskapslagen har inte alltid någon motsvarighet på Åland varken till namn eller uppgift. Organiseringen av uppgifter är annorlunda och myndigheternas namn skiljer sig åt. Detta har inte beaktats i beredskapslagen. Inte heller i denna anvisning har en analys av motsvarande myndigheter enligt självstyrelselagen eller landskapslagstiftningen gjorts vilket bör göras då de åländska myndigheterna inte i alla avseenden sköter samma uppgifter som i riket eller länet.

Det ovan sammantagna gör att anvisningen blir utmanande att tillämpa på Åland. Det är fortfarande oklart vem som fattar beslut på vilken nivå och hur besluten kommuniceras när de åländska myndigheterna faller ur rikets mall. Risken är att en evakuering från Åland fördröjs på grund av oklarheter gällande beslutsfattande och aktörer.

Republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden

Enligt 1 § i republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (nedan överenskommelseförordning om undantagsförhållanden) ska de förberedande förvaltningsuppgifter och de förberedande uppgifter av annat slag som ankommer på rikets myndigheter inom befolkningskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden i landskapet Åland skötas gemensamt av rikets och landskapets myndigheter i enlighet med vad som bestäms i denna förordning.

De uppgifter som avses i 1 § ovan är:

- 1) inom befolkningskyddet de uppgifter vilka ankommer på länsstyrelsen på Åland i egenskap av myndighet som ansvarar för befolkningskyddet,
- 2) inom försörjningsberedskapen de uppgifter vilka enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), lagen om skyddsutplag (970/1982), lagen om obligatorisk upplagring av läkemedel (402/1984) samt lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1070/1994) ankommer på Försörjningsberedskapscentralen och
- 3) inom allmän beredskap för undantagsförhållanden förberedelser som nämns i 40 § i beredskapslagen (1080/1991).

För de uppgifter som det föreskrivs om i överenskommelseförordningen om undantagsförhållanden finns en samrådsdelegation för beredskapsärenden, som leds av landshövdingen och lantrådet. I delegationen ingår företrädare för landskapet och rikets myndigheter i enlighet med vad som bestäms närmare i arbetsordningen för delegationen.

Samrådsdelegationen har till uppgift att:

- 1) övervaka och samordna beredskapsplaneringen och se till att i 40 § beredskapslagen nämnda förberedelser för undantagsförhållanden vidtas,
- 2) ta initiativ till beredskap för undantagsförhållanden samt bistå vid utarbetande och verkställighet av planer för beredskapen,
- 3) avge utlåtanden i frågor av principiell vikt,
- 4) följa utvecklingen inom förvaltningen när det gäller den allmänna beredskapen för undantagsförhållanden,
- 5) i samråd med Försörjningsberedskapscentralen behandla ärenden som gäller försörjningsberedskapen samt säkerhets- och skyddsupplagringen och
- 6) handlägga övriga frågor som gäller beredskapsplaneringen, befolkningsskyddet och ledningscentralen i landskapet.

Anvisningens tillämpning på Åland

Den senaste allmänna evakueringsplanen för Åland är antagen av länsstyrelsen på Åland den 12.12.1997, godkänd av Ålands landskapsstyrelse den 12.03.1998 samt godkänd av samrådsdelegationen för befolkningsskyddet den 10.03.1999. Planen har utarbetats i enlighet med inrikesministeriets skrivelse av 22.1.1996, och är i första hand avsedd för beredskapsevakueringar. Det är således hög tid att den förnyas och inrikesministeriets utkast till anvisning om planering och genomförande av evakueringar är ett viktigt instrument då planen ska förnyas.

Landskapsregeringen konstaterar dock att utkastet till anvisning inte innehåller någon analys gällande hur anvisningen ska tillämpas på Åland. Den åländska myndighetsstrukturen och de åländska förhållandena skiljer sig markant från de förhållanden som råder i riket vilket gör att anvisningen inte kan tillämpas på Åland utan vissa klagöranden. Speciell uppmärksamhet borde ägnas åt transportarrangemangen då en evakuering med fartyg skulle bli aktuell för Ålands del. Samrådsdelegationens roll i arbetet bör också fastställas.

Landskapsregeringen föreslår därför att ett gemensamt arbete mellan inrikesministeriet, Statens ämbetsverk på Åland och landskapsregeringen borde inledas för att klargöra ansvaret för planeringen och genomförandet samt att beskriva de speciella arrangemang som krävs vid en evakuering från Åland där samrådsdelegationen för beredskapsärenden i dagsläget innehar en nyckelroll. Arbetets målsättning bör vara att klargöra och konkretisera planering och genomförande av evakueringar från Åland.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Jurist

Adrian Jansson